

ШАНДРІВСЬКИЙ СОЛЯНИЙ КОЛОДЯЗЬ

Турецький султан Сулейман, побивши сербів, оголосив війну королю Матвію й повів своє військо на Угорщину.

Король Матвій зібрав велике військо й рушив назустріч туркам. До самого Дунаю підвів він своє військо, а на протилежному березі в завойованому Белграді вже стояли турки на чолі з султаном Сулейманом.

Довго розглядали ворожі війська одне одного через Дунай, але ніхто з них не наважувався переправлятися на другий берег і вступати в бій з ворогами. Боялися, щоб під час переправи не побили їх.

Нарешті це надокучило султанові, й він надіслав до Матвія посла і запропонував, щоб вони обидва виставили від свого війська по одному богатирю: Сулейман — свого, а Матвій — свого. Хай вони поміряються між собою силою, і чий богатир переможе, той і виграє війну. А другий повинен відступити й заплатити відкуп.

Матвій погодився.

Почав шукати Матвій у своєму війську богатиря, який би зміг помірятися з турецьким богатирем. Але в його війську такого не знайшли.

Засмутився король Матвій — невже він програє війну?! І послав у всі кінці своєї держави гінців із суворим наказом привести найсильнішого в країні чоловіка.

Гінці об'їздили всю Угорщину, але ніде не знайшли такого богатиря. Лишилась у них остання надія — на Мараморош. Про нього йшла слава, що там живе богатирський народ. Туди гінці й вирушили.

Коли вони наближались до села Салдобоша, в полі побачили двох людей, які збирали сіно.

Підїхали до них. Це були, виявилось, батько й син. Подорожні спитали:

— Де тут дорога, що веде на Шандрово?

Хлопець, який саме збирався вивершити воза з сіном, тримав у руках здорового паузника, яким сіно притискають на возі, щоб не розтрушувалося по дорозі.

— Ось там! — сказав парубок і показав паузником, тримаючи його однією рукою, наче це була якась тичка.

Королівські гінці аж сторопіли: адже вони вдвох обома руками не змогли б так показати, хоч обидва були, нівроку собі, дужі хлопці. Такого силуна вони зроду-віку ще не бачили.

Відразу посадили парубка на доброго коня й іменем короля наказали їхати за ними.

Парубчину цього звали Павлом Кинижем.

Сподобався Павло королеві Матвію. Відразу ж король наказав одягнути його як королівського вояка й тут же дав знати султанові, що він готовий до герцю.

Другого дня до Дунаю зійшли Павло Киниж і король Матвій, з одного боку, а султан зі своїм богатирем — з другого.

Перед ними на кожному березі був прив'язаний величезний човен Обидва човни були однакові, як два волоси.

Умови герцю були такі: хто з богатирів штовхне човен далі, той виграє.

Першим штовхнув свого човна турецький богатир. Не встиг човен досягти середини ріки, як течія підхопила його й понесла вниз.

Прийшла черга Павла. Він з такою силою відштовхнув свого човна, що той стрілою перебіг увесь широкий Дунай і вискочив до ніг спантеличеного султана.

І так переможцем лишився Павло.

Турецький султан визнав себе переможеним, заплатив велику данину й пішов геть.

Три дні святкував Матвій перемогу. З правої руки від себе посадовив Павла і перший келих випив за його здоров'я.

Потім подякував за те, що він переміг у герці, й у присутності всіх вельмож урочисто пообіцяв виконати будь-яке Павлове бажання.

Тоді Павло Киниж підвівся й сказав:

— Ваша королівська величність! Нам не треба ані золота, ані срібла, ні почесного сану, ні маєтків. Тільки прошу я — дайте в нагороду соляний колодязь у Шандрові, і не мені, а моєму рідному краю Мараморошу, бідному людові в цього краю, щоб вони в усі часи могли, за даною вами вольністю, безкоштовно чиряти соляну ропу, і лише вони!

Матвій відразу ж наказав своєму придворному писареві написати надавчого листа на песячій шкірі, бо тоді ще паперу не було. Коли лист був готовий, то він скріпив його власноручним підписом і золотою печаткою.

Відтоді кілька сотень років марамороські люди все користувалися цим привілеєм й згадують добрим словом свого славного земляка — богатиря Кинижа.

СТІНА МАНГУПА

Розповідають, що стіна фортеці Мангупа з боку межигір'я Табана-дере була зруйнована якимось богатирем. Прибув він сюди здалека, бо почув, що у мангупського князя є дочка — незвичайна красуня. Богатир той з'явився перед Мангупом і почав вимагати, щоб князь показав йому дочку.

Князь прийняв його по-князівськи: вислав воїнів з наказом принести голову сміливця. І з ким задумав міряться силами! Богатир розвіяв купку воїнів, по прямував до воріт Мангупа і повалив їх. І не лише повалив, але й скинув верхню частину фортечної стіни, а разом з нею і князівських слуг, що там засіли.

Покінчивши з цим, герой знову почав вимагати, щоб йому привели красуню, загрожуючи перетворити все місто в руїни. Переляканий князь привів свою дочку.

Оглянув її богатир з голови до ніг і засміявся:

— Так оце та красуня?! І наслухався ж я різних нісенітниць! Та це ж кошеня!..

Побажавши дівчині такого ж, як сама вона, кволого чоловіка, він пішов собі геть.

Вражений таким поворотом сватання, князь Мангупа довго стояв мовчки, а потім похитав головою і сумний пішов до палацу. А коли лагодили стіну, наказав висікти на одній з плит напис, що возвеличує людей сильних і великодушних.